

Cynnydd yn erbyn ein Nodweddion Cyngor Rhagorol

Mae'n bwysig i'r sefydliad, nid yn unig adolygu'r gwasanaethau rydym yn eu darparu i'n trigolion a'n busnesau, a'r effaith y maent yn ei chael, ond rhaid inni hefyd sicrhau bod ein prosesau a'n systemau mewnol ein hunain yn gweithio'n dda, gan sicrhau ein bod yn defnyddio'r adnoddau sydd ar gael i ni mor effeithlon ac effeithiol â phosibl, gyda rheolaethau, systemau a phrosesau cadarn yn cefnogi pob agwedd ar weithgaredd y Cyngor.

Roedd datblygu ein Cynllun Corfforaethol yn bwysig wrth osod ein blaenoriaethau a'n hymrwymiaadau, ond heb amodau sefydliadol penodol wedi'u diffinio, ni fyddwn byth mor effeithiol ag y gallwn fod wrth gyflawni'r holl ganlyniadau rydym yn ceisio'u cyflawni. Felly, er mwyn adolygu ble rydym yn sefydliadol ac i ddarparu darlun llawn o weithgaredd y Cyngor, mae'r adran ganlynol yn rhoi trosolwg o'n cynnydd yn erbyn Nodweddion Cyngor Rhagorol.

Cyngor Arloesol sy'n

- drawsnewidiol ac yn barod i wneud pethau'n wahanol
- frwdfrydig i gymryd risg
- meithrin arloesi yn y gweithle a thu allan
- chwilfrydig ac yn agored i dueddiadau a thechnolegau newydd

Mae ein ffocws wedi datblygu dros y flwyddyn ddiwethaf, yn unol â'n nodweddion, ac mae llawer o newidiadau wedi digwydd i'n helpu i ddod yn fwy arloesol fel Cyngor. Yn bwysig, rydym wedi parhau i addasu'n gyflym ac ymateb yn gadarnhaol i heriau a mentrau newydd, gan ddangos bod parodrwydd i addasu a chyflawni mewn amgylchiadau sy'n newid yn barhaus. Fodd bynnag, wrth i ni symud ymlaen, rhaid i ni baru ein parodrwydd i gymryd risgiau a chyflawni prosiectau arloesol newydd, gyda'r bragmatiaeth sydd ei hangen i ddod â phrosiectau i ben pan fydd yn amlwg na allwn eu bwrw ymlaen neu na fyddant yn cyflawni'r manteision a fwrriadwyd.

Yn ystod 2024/25 rydym wedi canolbwyntio ar ddatblygu sgiliau, gwybodaeth a phrofiad ein holl staff fel eu bod yn gallu bodloni gofynion newidiol o ran darparu gwasanaethau a blaenoriaethau. Rydym wedi gweithredu platfform dysgu a datblygu ar-lein newydd o'r enw Thinqi sy'n darparu gwybodaeth hyfforddiant a datblygu hygyrch i ddiwallu anghenion unigolion a gwasanaethau.

Rheoli Risg

Mae'r Cyngor yn cydnabod bod risg yn gynhenid ym mhopeth y mae'n ei wneud a bod angen rhywfaint o gymryd risgiau i gyflawni ei uchelgeisiau a'i ddyheadau ar gyfer y sir. Fodd bynnag, mae'r Cyngor hefyd yn cydnabod bod ganddo ddyletswydd i amddiffyn budd y cyhoedd a diogelu'r adnoddau a ymddiriedir iddo gan drigolion a threthdalwyr Blaenau Gwent. Felly, pwrpas rheoli risg yw sicrhau bod gan y Cyngor fframwaith cadarn a chyson ar gyfer nodi, gwerthuso a rheoli'r risgiau a allai effeithio ar ein hamcanion strategol a gweithredol, yn ogystal ag enw da y Cyngor a hyder y cyhoedd.

Darperir cofrestr risg i uwch arweinwyr ac adroddir arni drwy'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio i helpu i fonitro'r risgiau allweddol sy'n wynebu'r Cyngor. Mae'n ddogfen sy'n cofnodi risgiau ac yn bwysig yn cynnwys y camau gweithredu sydd eu hangen i'w lliniaru neu eu rheoli. Mae'n helpu i flaenoriaethu adnoddau a gall helpu i fynd i'r afael ag unrhyw risgiau sy'n dod i'r amlwg mewn modd amserol. Ym mis Mawrth 2025, roedd y Cyngor wedi nodi 9 risg gorfforaethol, 7 ohonynt wedi'u dosbarthu fel Uchel, 1 wedi'i dosbarthu fel Critigol ac un wedi'i dosbarthu fel Canolig a fydd yn cael eu lleihau o'r Gofrestr Risg Gorfforaethol.

Cyfeirnod a Disgrifiad o'r Risg	Sgôr Risg (fel ym mis Mawrth 2025)	Cyfeiriad Teithio o'r Chwarter Blaenorol
CRR1: Methu â chyflawni a chynnal y newidiadau sydd eu hangen i sicrhau bod gwasanaethau hanfodol yn cael	Uchel	

blaenoriaeth o fewn y cyfyngiadau ariannol y mae'r Cyngor yn eu hwynebu.		
CRR4: Diogelu - Methu â sicrhau bod trefniadau diogelu digonol ar waith ar gyfer pobl agored i niwed ym Mlaenau Gwent	Uchel	
CRR5: Mae risg nad yw prosesau Parhad Busnes y Cyngor yn ddigon cadarn i alluogi darparu gwasanaethau hanfodol mewn argyfwng.	Uchel	
CRR14: Bydd methu â gwella cyfraddau presenoldeb staff o fewn y Cyngor yn arwain at effaith annerbyniol ar allu'r Cyngor i ddarparu gwasanaethau'n effeithiol ac yn ariannol.	Critigol	
CRR19: Os nad yw'r Cyngor yn rheoli ei asedau gwybodaeth yn unol â'r gofynion a nodir mewn deddfwriaeth, yna efallai y bydd yn wynebu cosbau ariannol a sancsiynau posibl a fydd yn rhwystro darparu gwasanaethau.	Uchel	
CRR21: Gallai cydnerthedd ariannol y Cyngor fod mewn perygl os na fydd y Cyngor yn sicrhau bod penderfyniadau cynllunio a rheoli ariannol yn cefnogi sefydlogrwydd a chynaliadwydd hirdymor	Uchel	
CRR22: Methu â chyflawni blaenoriaethau'r Cyngor o fewn y gyllideb flynyddol y cytunwyd arni gan arwain at gynydd yn y defnydd o fesurau cyllid brys a thynnu i lawr gronfeydd wrth gefn.	Canolig	
CRR25: Mae'r ysgol mewn categori Estyn ac ar hyn o bryd yn derbyn Ymyrraeth gan y Cyngor yn methu â gwneud cynnydd priodol yn erbyn yr Hysbysiad Rhybudd Statudol i Wella a'r Cynllun Gweithredu Ôl-arolygiad.	Uchel	
CRR28: Bydd methu â chynnal adnoddau staffio digonol sydd â'r sgiliau priodol yn arwain at effaith annerbyniol ar allu'r Cyngor i ddarparu gwasanaethau'n effeithiol.	Uchel	

Wrth symud ymlaen, rheoli risg fydd un o'r meysydd cyntaf y bydd Cyngorau Torfaen a Blaenau Gwent yn edrych i'w alinio. Cynhaliwyd cyfarfodydd gyda'r swyddogion perthnasol i sefydlu'r gwahaniaethau ym mhob dull ac i ystyried pa agweddau i fwrw ymlaen â nhw fel y gellir gweithredu un fframwaith effeithiol ar draws y ddau Gyngor. Mae adolygiad o gofrestrau risg y Cyngor ar y gweill a fydd yn llywio adolygiad cynhwysfawr o'r Gofrestr Risg Gorfforaethol.

Rebel BGT

Nid yw'r heriau sy'n wynebu cyngorau heddiw, megis effaith digwyddiadau byd-eang, cyllidebau sy'n crebachu, costau byw, galw cynyddol, ac anghydraddoldeb cynyddol ar draws ein cymunedau, yn broblemau y gallwn eu datrys gydag offer ddod. Mae'r rhain yn heriau dwfn, cydgysylltiedig sy'n galw am ddulliau newydd, safbwyntiau ffres, arbrofi beiddgar a chreadigrwydd ar y cyd. Dyna le mae Rebel BGT yn dod i fodolaeth.

Nid prosiect, polisi na dim ond cysyniad yw Rebel BGT, mae'n feddylfryd a diwylliant. Ffordd o ymddwyn sy'n gwerthfawrogi chwilfrydedd dros sicrwydd, cydweithio dros silos, ac arbrofi dros berffeithrwydd. Mae'n ymwneud â chreu diwylliant lle mae meddwl anghonfensiynol yn cael ei groesawu, lle nad yw safbwyntiau amrywiol yn cael eu derbyn yn unig ond eu bod yn cael eu ceisio'n weithredol, a lle mae arloesi yn ffynnu trwy gydweithio. Rydym am adeiladu amgylchedd gwaith sy'n fywiog gydag arloesi a syniadau - man lle mae creadigrwydd, chwilfrydedd a dewrder yn rhan o'n pecyn cymorth bob dydd.

Gall yr holl staff yng Nghyngorau Blaenau Gwent a Thorfaen chwarae rhan arwain hanfodol. Mae Rebel BGT ar gyfer pawb.

Mae Rebel BGT yn ymwneud â

gwneud gwahaniaeth, herio'r norm, a llunio dyfodol y Cyngor fel ein bod yn cyrraedd ein nodau ac yn cyflawni ein hamcanion. Bydd staff Blaenau Gwent a Thorfaen yn gallu:

- Rhannu a phleidleisio ar eich syniadau mwyaf beiddgar
- Rhoi sylwadau ar awgrymiadau pobl eraill
- Orlhain sut mae syniadau'n esblygu ac yn dylanwadu ar ein cyfeiriad
- Beth fydddech chi'n ei newid neu'n ei wella?
- Beth sy'n ein dal yn ôl?
- Ble rydych chi'n gweld cyfleoedd ar gyfer arloesi?
- Sut allwn ni weithio'n well gyda'n gilydd?
- Sut allwn ni wasanaethu ein cymunedau'n well?

Deallusrwydd Artiffisial

Mae'r Cyngor yn edrych i ysgogi arloesi a chynyddu effeithlonrwydd yn ei wasanaethau drwy fabwysiadu arferion Deallusrwydd Artiffisial (AI) i'w weithgareddau bob dydd. Mae'r Cyngor wedi bod yn defnyddio Co Pilot ers peth amser ac mae hyn, ochr yn ochr â defnydd mwy targedig o AI, wedi dechrau gweld nifer o welliannau i'r ddarpariaeth gwasanaethau. Amlinellir isod y prosiectau a gwblhawyd hyd yma, gyda nifer o brosiectau eraill ar y gweill.

- **Awtomeiddio mewn Goruchwyliaethau** – mae'r prosiect yn enghraifft o sut y gall awtomeiddio wedi'i dargedu ddatgloi capasiti, gwella ansawdd gwasanaethau a chefnogi diwylliant o welliant parhaus
- **Awtomeiddio mewn Gwasanaethau Democrataidd** – Roedd y ffocws cychwynnol ar un Pwyllgor ond mae'r prosiect yn raddadwy i gwmpasu pwyllgorau eraill, gan osod cynsail ar gyfer arloesi yn y dyfodol ar draws gwasanaethau'r Cyngor.
- **Defnyddio Power Platform mewn Gwasanaethau Oedolion** i symleiddio awdurdodi gwasanaethau a gomisiynwyd – gellir ei ddefnyddio ar draws gwasanaethau eraill
- **Hysbysiadau Cosb Benodedig Addysg** - Cyflawnwyd arbedion amser o 29.84% ac arbedion cost o 31.02%. Cwblhawyd y prosiect gan ddefnyddio modiwl Capita ONE FPN
- **Llyfr Archebion Gwasanaethau Technegol** - Awtomeiddio prosesu ceisiadau gwasanaeth cyfaint uchel, lleihau llwyth gwaith â llaw a gwella.

Mae'r gwaith hwn yn dangos ymrwymiad y cyngor i arloesi, effeithlonrwydd, a darparu gwasanaethau sy'n canolbwyntio ar y dinesydd drwy fuddsoddiad digidol clyfar.

Cyngor Ysbrydoledig a Gweledigaethol sy'n

- gwella bywydau drwy arweinyddiaeth wleidyddol a swyddogion effeithiol
- adnabod a bachu cyfleoedd ar gyfer y dyfodol
- gosod cyfeiriad clir a nodau hirdymor
- lleihau ei ôl troed carbon

Rydym wedi gosod cyfeiriad clir o fewn ein sefydliad ac yn rhannu ein nodau hirdymor ar gyfer gwella Llesiant ar draws Blaenau Gwent. Nod ein Cynllun Corfforaethol yw gwneud hyn trwy nodi'n glir yr hyn yr ydym yn anelu at ei wneud a sut yr ydym yn bwriadu ei gyflawni ac sydd wedi'i ddeall a'i gefnogi'n dda yn wleidyddol ac yn sefydliadol.

Defnyddir cyflwyno Cynllun Cyflawni Blyneddol ar gyfer pob blwyddyn ariannol i fonitro ac adrodd ar ein cynnydd yn erbyn ein dyheadau ar gyfer oes y Cynllun Corfforaethol. Rydym hefyd yn parhau i weithio ochr yn ochr â'n partneriaid ym Mwrdd Gwasanaeth Cyhoeddus (BGC) Gwent trwy gydweithio i ddod yn rhanbarth 'Marmot' gyda'r bwriad o gymryd camau gweithredu sy'n seiliedig ar dystiolaeth i leihau anghydraddoldebau ac ymdrin â heriau allweddol i lesiant presennol a hirdymor ar draws y rhanbarth, i leihau'r anghydraddoldebau sy'n effeithio ar benderfynyddion ehangach iechyd.

Cynhaliwyd

nifer o sesiynau gyda staff ar

draws y sefydliad yn canolbwyntio ar ymgorffori egwyddorion Marmot ledled y sefydliad ac i ddarparu gwasanaethau ar gyfer pob rhan o'r Cyngor. Gwnaed gwaith gydag uwch reolwyr i sefydlu nifer o ddangosyddion allweddol i'w mesur dros oes y Cynllun a fydd yn cael eu cynnwys mewn cynlluniau busnes. Felly mae pob maes gwasanaeth yn cael gwell dealltwriaeth o sut maen nhw'n cael effaith uniongyrchol ar gyflawni egwyddorion Marmot.

Bydd ein Prif Gynllun, yn seiliedig ar Egwyddorion Marmot, yn rhoi gweledigaeth glir i arweinwyr y dyfodol ar gyfer y sir. Bydd yn ein helpu i aros yn ffocysedig a bydd yn llywio ein gweithredoedd a'n penderfyniadau ar gyfer ein dyfodol. Bydd y cynllunio hirdymor hwn yn ein helpu i wybod ble rydym am fynd a'r ffordd orau i gyrraedd yno. Bydd ein Cynlluniau Corfforaethol presennol a rhai'r dyfodol yn parhau i fod yn gerrig milltir pwysig ar hyd y ffordd, ond ynghyd â'n Prif Gynllun, bydd hyn yn caniatáu inni ragweld heriau, paratoi ar eu cyfer a sicrhau bod ein gweithredoedd dyddiol cyd-fynd â'n nodau terfynol.

Y Cyd-dîm Gweithredol

Mae gan y Cyngor strwythur ar waith i gefnogi darparu gwasanaethau a gwneud penderfyniadau drwy ei Gyd-dîm Gweithredol (JET). Mae JET wedi gweithredu gyda threfniadau dros dro ers dros flwyddyn gan gynnwys Prif Weithredwr dros dro. Ym mis Ionawr 2025 cytunodd Cyngorau Torfaen a Blaenau Gwent i weithredu o dan un Prif Weithredwr ar y Cyd. Yn dilyn hyn, rhoddwyd trefniadau ar waith i gefnogi a sefydlogi'r strwythur uwch reolwyr o fewn Blaenau Gwent a Thorfaen gyda swyddi parhaol wedi'u sefydlu. Mae gwaith yn mynd rhagddo i greu strwythur parhaol o dan y Cyfarwyddwyr Corfforaethol a dylai fod ar waith cyn diwedd 2025.

Strwythur Gwleidyddol

Yn 2021, diwygiodd Comisiwn Democratiaeth Leol a Ffiniau Cymru ffiniau wardiau Blaenau Gwent. Roedd y newidiadau'n golygu bod nifer cyngorwyr Blaenau Gwent wedi lleihau o 9, gan fynd â'r cyngor o 42 i 33 aelod. Mae hyn yn cyfateb i gyfartaledd o 1,545 o etholwyr fesul cynghorydd. Gostyngodd nifer y wardiau hefyd o 16 i 14, gyda phob ward yn ethol mwy nag 1 cynghorydd. Mae gan 9 ward 2 gynghorydd, tra bod gan 5 ward 3 chynghorydd, ac ni welodd 5 ward unrhyw newid o dan y diwygiad. Daeth y newidiadau hyn i rym o fis Mai 2022, fel rhan o'r etholiad llywodraeth leol. Yn dilyn yr etholiad bu newid i gyfansoddiad gwleidyddol Cyngor Blaenau Gwent, gan symud o fod yn Annibynnol i Lafur. Cyfansoddiad gwleidyddol y Cyngor ar hyn o bryd yw:

- Llafur 21
- Annibynnol 10
- Annibynnol Lleiafrifol (Ward Cwm) 1; a
- Annibynnol Lleiafrifol (De Glynebwy) 1

Proses Ddemocrataidd

Mae pwyllgorau'r cyngor yn rhan hanfodol o'r broses ddemocrataidd o fewn yr Awdurdod. Maent yn galluogi aelodau etholedig i arfer eu pwerau gwneud penderfyniadau, craffu ar berfformiad a pholisïau'r Cyngor, a chynrychioli barn a buddiannau eu hetholwyr. Mae pwyllgorau'r cyngor hefyd yn darparu fforwm ar gyfer cyfranogiad ac ymgysylltu'r cyhoedd, lle gall dinasyddion a rhanddeiliaid leisio eu barn, eu pryderon a'u hawgrymiadau ar faterion sy'n effeithio arnynt hwy a'u cymunedau. Nod pwyllgorau'r cyngor yw cynnal eu busnes mewn modd agored, tryloyw ac atebol, a chynnal egwyddorion llywodraethu da a gwasanaeth cyhoeddus.

Y Cabinet yw corff gwneud penderfyniadau'r Cyngor i bob pwrpas. Mae ganddo gyfrifoldeb am wneud penderfyniadau sy'n unol â pholisïau a chyllideb gyffredinol y Cyngor. Os yw'n dymuno gwneud penderfyniad sydd y tu allan i'r gyllideb neu'r fframwaith polisi, rhaid cyfeirio hyn at y Cyngor cyfan. Mae gan yr aelodau'r cyfrifoldeb i sicrhau bod busnes angenrheidiol y Cyngor yn cael ei gyflawni'n effeithlon, yn effeithiol, ac mewn modd sy'n briodol ar gyfer cynnal busnes cyhoeddus yn briodol. Mae'r Cabinet yn cyflawni holl swyddogaethau'r Awdurdod Lleol nad ydynt yn gyfrifoldeb unrhyw ran arall o'r Awdurdod, boed yn ôl y gyfraith neu o dan y Cyfansoddiad.

Y 33 aelod etholedig o Flaenau Gwent yw'r corff gwneud penderfyniadau ar gyfer yr Awdurdod gyda'i gilydd. Mae hyn yn cael ei ategu gan strwythur swyddogion o bobl hyfforddedig a phrofiadol. Mae'r rhan fwyaf o benderfyniadau polisi yn cael eu datblygu gan y Cabinet, sy'n cynnwys Arweinydd y Cyngor a phedwar Aelod o'r Cabinet â chyfrifoldebau portffolio unigol:

**Y Cyngorydd
Steve Thomas
Arweinydd y
Cyngor
Aelod Cabinet
Corfforaethol a
Pherfformiad**

**Y Cyngorydd
Helen Cunningham
Dirprwy Arweinydd
y Cyngor
Aelod Cabinet
Lleoedd a'r
Amgylchedd**

**Y Cyngorydd John
C
Morgan
Aelod Cabinet
Lleoedd ac
Adfywio**

**Y Cyngorydd Sue
Edmunds
Aelod Cabinet Pobl
ac Addysg**

**Y Cyngorydd
Hadyn Trollope
Aelod Cabinet Pobl
a Gwasanaethau
Cymdeithasol**

Yn ogystal â'r Cabinet, mae strwythur Pwyllgorau'r Awdurdod hefyd yn cynnwys tri Phwyllgor gwneud penderfyniadau: 1 x Cynllunio a 2 x Trwyddedu; pedwar Pwyllgor Craffu; Pwyllgor Safonau; Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd; a Phwyllgor Llywodraethu ac Archwilio.

Mae Craffu yn cynnwys Aelodau nad ydynt yn Aelodau'r Cabinet sy'n cael eu penodi i eistedd ar y Pwyllgorau i gefnogi gwaith y Cabinet a'r Cyngor cyfan ac i ddwyn y Cabinet i gyfrif. Nid oes gan y Pwyllgorau unrhyw bwerau gwneud penderfyniadau; fodd bynnag, maent yn gweithredu fel gwirio a chydbwyso ar y pwerau a arferir a'r penderfyniadau a wneir gan y Cabinet. Mae Craffu yn galluogi Aelodau nad ydynt yn Aelodau'r Cabinet i gael mwy o lais mewn materion y Cyngor.

Mae ein Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio wedi'i wreiddio'n gadarn yn ein trefniadau llywodraethu. Mae'r pwyllgor yn cynnwys 6 aelod etholedig o'r awdurdod lleol a 3 aelod lleyg - ac mae un ohonynt yn dal rôl y Cadeirydd. Mae cymysgedd o aelodau'r awdurdod lleol ac aelodau lleyg yn cryfhau ymhellach lefel yr her annibynnol o fewn y pwyllgor. Mae gan y pwyllgor rôl allweddol o oruchwylio a sicrhau mewn meysydd fel rheoli risg, rheolaeth ariannol, a'n proses Gwyno. Rôl hanfodol arall i'r pwyllgor yw darparu sicrwydd bod y Cyngor yn ymateb yn briodol ac yn effeithiol i adroddiadau gan ein rheoleiddwyr allanol.

Mae unrhyw argymhellion a wneir gan Archwilio Cymru a'n rheoleiddwyr allanol eraill yn cael eu derbyn gan y Pwyllgor Craffu perthnasol i'w monitro ac yna gan y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio i gael sicrwydd o gynnydd. Dyma ddogfen allweddol y Cyngor i ddangos sut mae cynigion a dderbyniwyd ar gyfer gwella / argymhellion y cytunwyd arnynt yn cael eu trin.

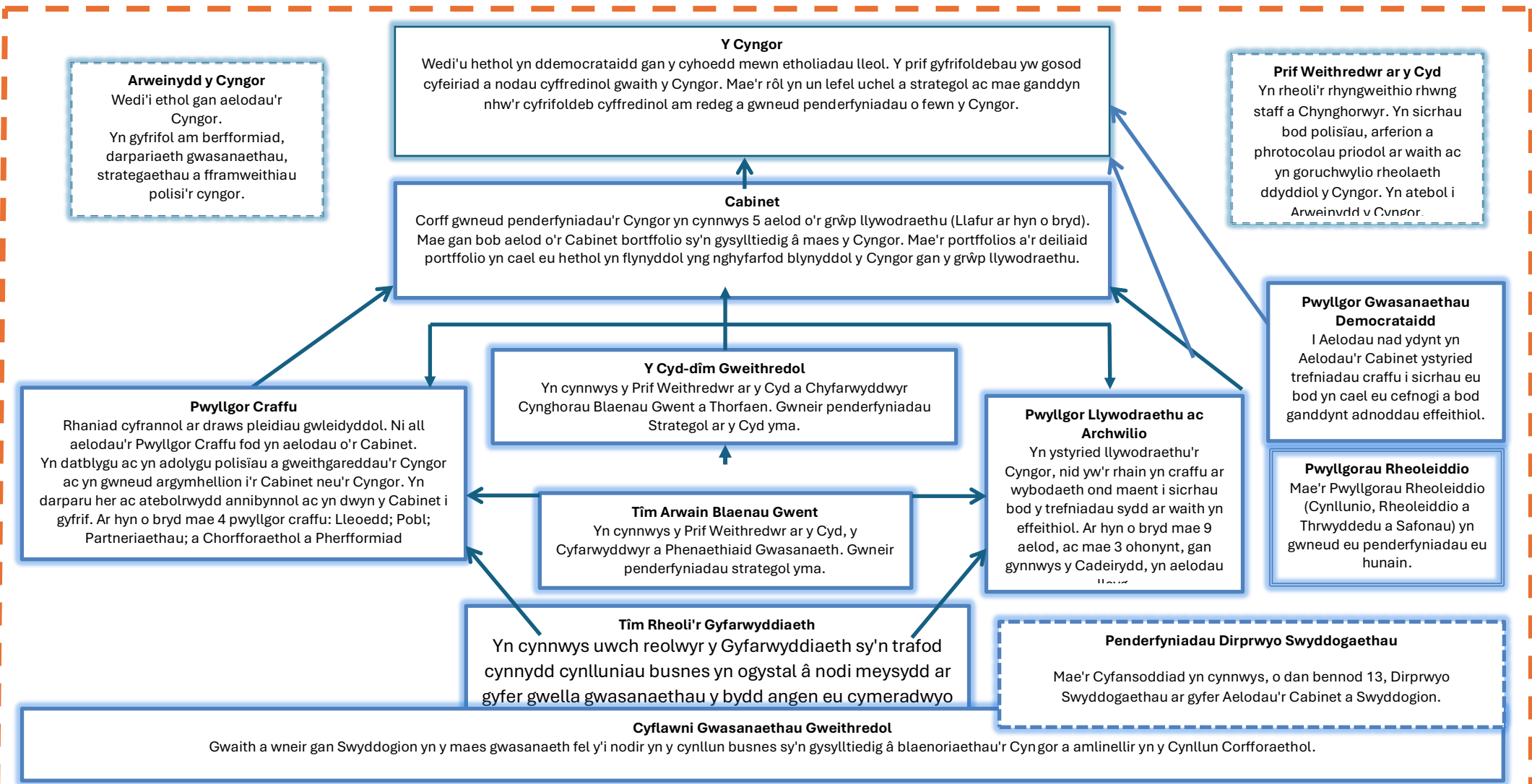
Mae ein Cynllun Gweithredu yn cael ei ddiweddarau a'i adrodd yn rheolaidd i roi sicrwydd i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio. Cyfrifoldeb pwyllgorau craffu'r Cyngor yw monitro argymhellion penodol i wasanaethau, gyda diweddariadau cynnydd blynyddol yn cael eu paratoi ar gyfer y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio at ddibenion sicrwydd.

Mae llywodraethu democrataidd cryf yn elfen allweddol i ni fod yn sefydliad sy'n cael ei reoli'n dda ac felly mae'n hanfodol i fodloni ein gofynion perfformiad.

Mae cyfarfodydd a phapurau'r pwyllgor i'w gweld yma: blaenau-gwentintranet.moderngov.co.uk/ieDocHome.aspx?Categories=

Strwythur Llywodraethu Cyngor Blaenau Gwent

Cyrraedd Sero Net

Mae taith y Cyngor tuag at gyrraedd Sero Net erbyn 2030 yn parhau gyda gweithredu'r [Cynllun Datgarboneiddio 2020 -2030](#). Eleni byddwn yn cynnal adolygiad canol cyfnod o'n Cynllun Datgarboneiddio. Y ffocws fydd gwneud y mwyaf o'n gostyngiadau carbon trwy dargedu ein ffynonellau allyriadau mwyaf nad ydynt yn rhai caffael. Bydd gan yr adolygiad ddau gam:

Bydd gan y cam cyntaf ddau brif elfen sy'n cael eu dadansoddi'n fanwl:

- Ein cynnydd hyd yn hyn a;
- Beth sydd angen ei wneud o hyd i gyrraedd Sero Net.

Yr ail gam yw:

- Byddwn yn datblygu rhagamcanion mwy manwl o leihau carbon, costau ac amserlenni. Gyda'r nod o gwmpasu ein llwybr llawn i Sero Net a darparu amcangyfrif o faint o gynnydd y byddwn yn gallu ei wneud erbyn 2030 o ystyried yr adnoddau sydd ar gael.

Dangosir isod ein ffigurau diweddaraf sydd ar gael ar gyfer Sero Net 2030. Nid yw'r ffigurau allyriadau carbon uniongyrchol hyn yn cynnwys ein ffigurau allyriadau caffael sy'n seiliedig ar wariant nad ydynt yn addas ar gyfer olrhain cynnydd ac yr ydym hefyd yn llawer mwy dibynnol ar gamau gweithredu gan eraill i gyrraedd Sero Net ar gyfer yr allyriadau hyn.

Tunnell CO2e/blwyddyn	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25	Newid o'r Flwyddyn Sylfaen	Newid o'r llynedd
Allyriadau Carbon Heb eu Seilio ar Wariant	14,783	11,818	13,100	12,353	11,949	11,381	-23%	-5%

Mae ein hadeiladau wedi cael eu nodi fel ein ffynhonnell allyriadau fwyaf. Yn ystod y flwyddyn ddiwethaf rydym wedi rhoi ffocws sylweddol ar gymryd camau gweithredu i ddatgarboneiddio ein hysgolion. Mae hyn wedi cynnwys gweithio gyda Gwasanaeth Ynni Llywodraeth Cymru i ddatblygu rhaglen solar barhaus ar gyfer ysgolion, gan gynnwys pypiau gwres ffynhonnell aer yn Ysgol Gynradd Glyncoed ac Ysgol Gymraeg Tredegar i'w cefnogi i fod yn gwbl Sero Net.

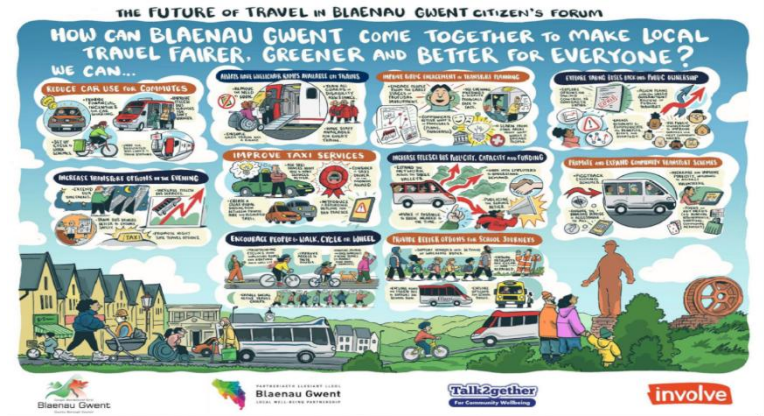
Rydym hefyd yn gweithio ar leihau'r galw am ynni o adeiladau fel Y Gweithfeydd: Canolfan Hamdden Glynebwy, Campws Cymuned Ddysgu Ebwy Fawr, a'r Swyddfeydd Cyffredinol i gefnogi arbedion ynni posibl, lleihau allyriadau carbon, ac arbedion cost.

Mewn perthynas â Sero Net 2050, trefnwyd Fforwm Dinasyddion eleni ar Ddyfodol Teithio ym Mlaenau Gwent (gyda chyllid gan Innovate UK). Cytunodd y Fforwm ar set o 10 argymhellid ar gyfer camau gweithredu y gallai'r cyngor a/neu ei bartneriaid eu cymryd yn realistig dros y 5 mlynedd nesaf i wella teithio ym Mlaenau Gwent, yn ogystal â set o egwyddorion tegwch i lywio sut mae'r rhain yn cael eu datblygu.

Y deg argymhellid a wnaed gan y fforwm oedd:

1. Lleihau'r defnydd o geir ar gyfer teithiau cymudo
2. Cynyddu'r dewisiadau trafndiaeth gyda'r nos
3. Cael rampiau cadair olwyn ar drenau bob amser
4. Gwella gwasanaethau tacsï
5. Annog pobl i gerdded, beicio neu ddefnyddio olwynion
6. Gwella ymgysylltiad y cyhoedd â chynllunio trafndiaeth
7. Cynyddu cyhoeddusrwydd, capasiti a chyllid bysiau flecsi
8. Darparu gwell dewisiadau ar gyfer teithiau ysgol
9. Archwilio cymryd bysiau yn ôl i berchnogaeth gyhoeddus
10. Hyrwyddo ac ehangu cynlluniau trafndiaeth gymunedol

Mae aelodau'r fforwm wedi cyflwyno'r argymhellion i sesiwn frifio aelodau etholedig ac i bartneriaeth Llesiant Lleol Blaenau Gwent. Bydd y cyngor yn rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf am gynnydd i aelodau'r fforwm bob chwe mis am o leiaf y ddwy flynedd nesaf. Mae'r ymateb manwl cyntaf wedi'i drefnu ar gyfer mis Medi, ar ôl gweithdy gyda swyddogion a phartneriaid ac adolygiad drwy'r broses ddemocrataidd.

Ystyrir lleihau carbon ym mhob strategaeth gomisiynu a chaffael. Yn dibynnu ar natur a chwmpas pob gofyniad, gall hyn ymwneud â manylebau cynnyrch, methodolegau gweithredu a/neu gynlluniau lleihau carbon cyflenwyr, sy'n nodi ôl troed carbon cyfredol cyflenwr a mentrau sefydliadol a gynlluniwyd i leihau hepgoriadau carbon yn y dyfodol.

Rydym yn gweithio gyda Llywodraeth Cymru a Chymdeithas Llywodraeth Leol Cymru, drwy'r Rhwydwaith Caffael Cenedlaethol, i ddatblygu dull cyffredin o ddefnyddio Cynlluniau Lleihau Carbon o fewn ein prosesau caffael. Mae'r dull hwn wedi'i ddatblygu gan 10 Cyngor ar draws Rhwydwaith Caffael De-ddwyrain Cymru, er mwyn sicrhau dull cyson ar draws y rhanbarth, ac i gefnogi cyflawniad ein targed Sero Net 2030 priodol.

Mae perfformiad ein Hôl Troed Carbon, sy'n gysylltiedig â gweithgareddau Comisiynu a Chaffael y Cyngor, tua 75% - 80%, sy'n gyson ar draws awdurdodau lleol eraill Cymru.

Fforwm Dinasyddion ar Ddyfodol Teithio ym Mlaenau Gwent

Trefnwyd Fforwm Dinasyddion diweddar ar Ddyfodol Teithio ym Mlaenau Gwent gan Gyngor Blaenau Gwent a'i ariannu gan Innovate UK, asiantaeth arloesi Llywodraeth y DU, fel rhan o'u rhaglen Net Zero Living. Roedd y fforwm yn cynnwys 21 o drigolion Blaenau Gwent a ddewiswyd i gynrychioli'r fwrdeistref trwy loteri didoli o 6,500 o gartrefi a ddewiswyd ar hap. Dewisodd y broses ddidoli bobl i fod yn gynrychioliadol o ran demograffeg, pryder ynghylch newid hinsawdd, nifer y ceir yn y cartref a phellter teithio i wasanaethau.

Gofynnwyd y cwestiwn i'r Fforwm: 'Sut gall Blaenau Gwent ddod ynghyd i wneud teithio lleol yn decach, yn wyrddach ac yn well i bawb?'

Cynhaliwyd y fforwm dros dair sesiwn undydd, wyneb yn wyneb, ym mis Ionawr a mis Chwefror 2025, a rhoddodd gyfle i aelodau'r fforwm glywed gan siaradwyr arbenigol i ddyysgu am y materion a'u trafod mewn grwpiau bach gyda hwylusydd gan yr elusen cynnwys y cyhoedd Involve. Cytunodd y fforwm ar ddeg

argymhelliad (gweler tudalen 22 o Atodiad A), ar gyfer camau gweithredu lleol y gellid eu cymryd yn realistig yn y pum mlynedd nesaf gan y cyngor a/neu ei bartneriaid.

Fel rhan o broses y fforwm, ymrwymodd y Cyngor i ddarparu ymateb ysgrifenedig llawn i'r deg argymhelliad a chynnal cyfarfod wyneb yn wyneb i gyflwyno'n ôl. Ar hyn o bryd rydym yn y broses o ddatblygu'r ymateb hwn, gyda chefnogaeth Involve, gyda swyddogion a rhanddeiliaid perthnasol o'r cyngor a'r sefydliad partner a fydd yn cyfarfod ddydd Mawrth, 30ain o Fedi. Y bwriad yn dilyn hyn yw dod â'r ymateb arfaethedig yn ôl trwy'r broses Ddemocrataidd ym mis Rhagfyr 2025 / Ionawr 2026. Yn dilyn cymeradwyaeth, y bwriad yw y bydd yr ymateb yn dod yn ddogfen fyw, gyda diweddariadau bob chwe mis i aelodau'r fforwm am o leiaf ddwy flynedd ar ôl yr ymateb cychwynnol.

Cyngor sy'n perfformio ar lefel uchel sy'n/sydd

- cyfleu blaenoriaethau a disgwyliadau'r cyngor
- bob amser yn dysgu ac am wella
- mesur yr hyn sy'n bwysig i drigolion a chymunedau
- hunanwerthuso i ganolbwyntio ar effaith a chanlyniadau
- deall ei bwrpas ac yn cyflawni ei swyddogaethau'n effeithiol

Rheoli Perfformiad

Fel rhan o'r dull Ffederal, mae'r Cyngor wedi symleiddio ei brosesau rheoli perfformiad i gyd-fynd â Chyngor Torfaen. Mae hyn wedi cynnwys gwelliannau i brosesau archwilio a diwygio amserlenni adrodd perfformiad fel bod y ddau awdurdod yn derbyn gwybodaeth am berfformiad ar yr un pryd, gan hyrwyddo cydweithio a thryloywder.

Defnyddiwyd Amcanion Llesiant y Cyngor, o fewn y Cynllun Corfforaethol, i lunio'r holl gynllunio gwasanaethau ledled y sefydliad. Mae'r cynlluniau busnes mewnol sy'n olrhain cynnydd a pherfformiad ar draws y sefydliad wedi'u diwygio i gynnwys newidiadau strwythurol allweddol a chyfrifoldebau swyddogion, gan gyd-fynd â'r weledigaeth strategol a gwella blaenoriaethau i sicrhau eu bod yn canolbwyntio ar ganlyniadau. Bydd y cynlluniau busnes hyn yn parhau i esblygu i adlewyrchu'r newidiadau ar draws y sefydliad.

Bydd addasiadau yn y dyfodol i'r prosesau monitro perfformiad ar draws y sefydliad yn cynnwys adolygiad o'r cynllun cyflawni blynyddol i sicrhau bod camau gweithredu yn canolbwyntio ar ganlyniadau, gwelliannau parhaus i gynlluniau busnes i ddarparu ar gyfer newidiadau cyfarwyddiaeth, a gweithredu trefniadau llywodraethu mewnol i integreiddio monitro perfformiad i drafodaethau ledled y cyngor.

Mae Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 yn ystyried bod hunanasesu effeithiol yn hanfodol i alluogi Cyngorau i ddeall sut maen nhw'n perfformio a lle gallent wneud yn well. Felly mae ein trefniadau adrodd ar berfformiad yn hanfodol i ymateb y Cyngor i'r Ddeddf.

Yn unol ag ethos y Ddeddf, mae ein Fframwaith Rheoli Perfformiad yn ymwneud cymaint â gweithredu newidiadau i brosesau ag y mae'n ymwneud â meithrin diwylliant newydd o hunanasesu a gwelliant parhaus yn y Cyngor, trwy roi llawer mwy o sylw i gynllunio gwasanaethau a phwysigrwydd monitro perfformiad yn rheolaidd.

Mae ein cynlluniau busnes wedi'u datblygu i sicrhau bod 'edau aur' o Gynllun Meistr Marmot, i'r Cynllun Corfforaethol, i gynlluniau busnes ac o fewn polisïau a strategaethau strategol. Mae monitro cynlluniau busnes yn rheolaidd yn galluogi'r Cyngor i fonitro camau gweithredu allweddol sy'n gysylltiedig â'r Cynllun Corfforaethol a'r cynllun cyflawni. Felly, mae ein dull yn parhau i gael ei feithrin, ei gefnogi a'i herio'n ofalus, wrth iddo ddatblygu, gan sicrhau ei fod yn gweithio fel y disgwylir, ar draws y Cyngor.

Rydym wedi dechrau defnyddio data sydd ar gael ar hyb Data Cymru; i feincnodi ein perfformiad ac yn fwy diweddar rydym wedi bod yn gweithio gydag awdurdodau lleol eraill a Data Cymru, er mwyn datblygu'r system hon ymhellach ac argaeledd gwybodaeth gymharol.

Mae gan y Cyd-dîm Gweithredol ffocws cryf ar berfformiad, trwy amserlen berfformiad deuddeg wythnos y cytunwyd arni. Mae hyn yn darparu ffocws penodol ar berfformiad pob cyfarwyddiaeth, mewn perthynas â risgiau, cynnydd yn erbyn ein Cynllun Corfforaethol ac ymchwiliadau 'archwiliad dwfn' i feysydd perfformiad sy'n peri pryder.

Mae adrodd yn erbyn ein Cynllun Corfforaethol yn cael ei wneud trwy ein Proses Ddemocrataidd yn flynyddol.

Er mwyn mynd â'n dyhead o ddod yn Gyngor sy'n perfformio'n uchel i'r lefel nesaf, mae angen i ni ddod yn fwyfwy seiliedig ar ddata a deallusrwydd wrth symud ymlaen. Drwy gydol y flwyddyn ac wrth symud i'r flwyddyn nesaf, bu dull wedi'i dargedu o adolygu blaenoriaethau gwasanaeth a'r data a fydd yn cefnogi'r dystiolaeth o gyflawniad.

Mae gwaith hefyd wedi dechrau ar ddefnyddio Power BI ar gyfer cyflwyno data a sefydlu data amser real sydd ar gael i gynorthwyo gyda dibenion monitro. Bydd y darn allweddol hwn o waith yn parhau drwy gydol 2025/26 gyda'r nod o gael y rhan fwyaf o'r adroddiadau'n defnyddio Power BI a hefyd integreiddio Power BI â rhai systemau'r Cyngor.

Cyfathrebu

Darparodd y Cyngor negeseuon drwy gydol y flwyddyn a oedd yn cynnwys y wybodaeth ddiweddaraf am argyfyngau fel Storm Bert, Storm Darrah, a thirlithriad tomen glo Cwmtyleri. Cefnogodd y cyfathrebiadau hyn y gwaith o wagio trigolion a hysbysu aelodau etholedig, y gymuned, a'r wasg. Mae'r dull cyngor ffederal gyda Thorfaen hefyd wedi'i gyfleu'n rheolaidd o fewn y sefydliad. Bydd timau cyfathrebu o Flaenau Gwent a Thorfaen yn cydweithio'n agosach fel rhan o'r dull hwn, mae hyn yn cynnwys Blaenau Gwent yn defnyddio'r un feddalwedd â Thorfaen ar gyfer negeseuon cyfathrebu. Adroddir ar ganlyniadau'r cydweithio hwn yn yr adroddiad hunanasesu nesaf.

Cyngor Cydweithredol a Chynhwysol sy'n

- Meithrin natur gynhwysol a chyfartal
- Cydnabod cyfraniad eraill
- Croesawu her a chyfathrebu gan gydweithwyr, cyfoedion a phartneriaid
- Canolbwyntio ar gryfderau partneriaid a chymunedau
- Agored i rannu adnoddau gyda phartneriaid a chymunedau
- Croesawu syniadau ac yn agored i gefnogi i gyflawni ei flaenoriaethau strategol

Cydraddoldeb

Cyhoeddwyd [Cynllun](#) Cydraddoldeb Strategol (SEP) 2024-28 ym mis Ebrill 2024 ac mae'r [Adroddiad](#) Blynyddol cyntaf ar gyfer y cynllun yn tynnu sylw at ymdrechion parhaus y cyngor i hyrwyddo cydraddoldeb a chynhwysiant, tra hefyd yn nodi meysydd i'w gwella a chamau gweithredu yn y dyfodol.

I hwyluso cynllun gweithredu blwyddyn un, mae'r cyngor wedi sefydlu Grŵp Goruchwyllo a Chyflawni Strategol, sy'n gyfrifol am adolygu a monitro ein cynnydd ar bob cam gweithredu sy'n gysylltiedig â'n Hamcanion Strategol. Drwy alinio'r camau gweithredu hyn â'n prosesau cynllunio busnes, rydym wedi sicrhau eu bod yn cael eu holrhain yn effeithiol a'u gwella'n barhaus. Cadeirydd y grŵp yw'r Cynghorydd Chris Smith, ein Hyrwyddwr Cydraddoldeb Aelodau, sydd hefyd yn cynrychioli'r Cyngor ar Rwydwaith Cydraddoldeb Aelodau Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru (CLILC).

Mae'r cyngor wedi cyflwyno Modiwl E-Ddysgu Cydraddoldeb i'r holl staff drwy ei blatfform hyfforddi, Thinqi. Yn ogystal, mae Aelodau Etholedig hefyd wedi cael eu hannog i gwblhau'r hyfforddiant. Mae Aelodau Etholedig wedi derbyn sawl sesiwn Frifio i aelodau ar faterion cydraddoldeb allweddol gan gynnwys Mis Hanes Sipsiwn-Teithwyr a LHDTG+ a Chynllun Cymhwysedd Diwylliannol Diverse Cymru.

Drwy gydol y cyfnod adrodd hwn, fel sefydliad rydym wedi parhau i gydnabod a nodi ymgyrchoedd rhyngwladol, gan gynnwys Mis Hanes Pobl Dduon, Diwrnod Cofio'r Holocaust, Mis Hanes LHDTC+ a Diwrnod Rhyngwladol y Menywod.

Mae'r broses Asesiad Effaith Integredig (AEI) yn parhau i fod yn offeryn hanfodol ar gyfer hwyluso a llywio ein prosesau gwneud penderfyniadau. Gan gydnabod yr angen i wella, rydym wedi nodi monitro gwell o ddefnydd yr AEI fel cam gweithredu allweddol ar gyfer y cyfnod 2025-26. Bydd hyn yn ffocws sylfaenol yn ein cynllun gweithredu Blwyddyn 2 i sicrhau bod y broses yn cael ei defnyddio'n effeithiol a'i gwella'n barhaus. Wrth symud ymlaen rydym wedi ymrwymo i fynd i'r afael â chymau gweithredu, ceisiadau a chwynion gan y cyhoedd sy'n ymwneud â chydaddoldeb. Bydd y rhain yn cael eu hadolygu'n drylwyr, a chymerir mesurau priodol. Bydd yr holl faterion o'r fath yn cael eu dogfennu a'u hadrodd i aelodau trwy ein proses adrodd flynyddol, gan sicrhau tryloywder ac atebolrwydd.

Pride Blaenau Gwent

Drwy gydol 2024/25, rhoddodd y Cyngor, fel rhan o'i Gynllun Cydraddoldeb Strategol, flaenoriaeth i hawliau LHDTC+ a chynllunio gweithgareddau i'w symud ymlaen i 2025/26. Fel rhan o hyn, cynhaliodd Blaenau Gwent ei ŵyl Pride cyntaf ym mis Mai 2025; menter ar lawr gwlad a ysgogwyd gan angerdd ac ymdrechion unigolion lleol a grwpiau cymunedol. Gyda gwirfoddolwyr wrth gallon y digwyddiad, roedd y digwyddiad yn adlewyrchu grym dod ynghyd i greu rhywbeth ystyrlon, hyd yn oed ar raddfa fach. O drefnu gweithgareddau i ddod â phobl at ei gilydd, mae'r dathliad hwn yn perthyn yn wirioneddol i gymuned Blaenau Gwent. Mae'r digwyddiad yn cynrychioli cryfder a chalon ein cymuned, dan arweiniad unigolion angerddol sy'n credu mewn gwneud Blaenau Gwent yn lle sy'n derbyn ac yn dangos dealltwriaeth. Mae'n ymwneud â chymryd camau ystyrlon tuag at gynhwysiant mewn ffordd sy'n teimlo'n bersonol ac yn hygyrch.

Cyd-bwyllgor Craffu Bwrdd Gwasanaeth Cyhoeddus Gwent (BGCG)

Mae Cyngor Blaenau Gwent wedi'i benodi'n awdurdod cynnal i ymgymryd â'r trefniadau gweinyddol a darparu cefnogaeth a chynghorwyr pwrpasol i Gyd-bwyllgor Craffu y Bwrdd Iechyd Lleol. Nod y Pwyllgor yw craffu ar effeithiolrwydd y Bwrdd Iechyd Lleol drwy adolygu'r penderfyniadau a wnaed, neu'r camau gweithredu a gymerwyd gan y Bwrdd; craffu ar drefniadau llywodraethu'r Bwrdd; a gwneud argymhellion yn seiliedig ar hyn i'r Bwrdd. Mae'r Pwyllgor wedi cyfarfod pedair gwaith rhwng Ebrill 2024 a Mehefin 2025 ac wedi ystyried eitemau a oedd yn cynnwys:

- Cynllun Llesiant Gwent 2023-28 - Datblygu'r Cynllun Cyflawni
- Adroddiad Blynyddol Cynllun Llesiant Gwent 2024
- Fframwaith Cyflawni Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Gwent: Y Dechrau Gorau mewn Bywyd
- Mae Pawb yn Byw mewn Lle y Maent yn Teimlo'n Ddiogel Ynddo: Adolygiad o Ddiogelwch Cymunedol a'r Bwrdd Partneriaeth Cymunedau Diogel Strategol
- Y Dechrau Gorau mewn Bywyd: Diweddariad Cynnydd y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus
- Adroddiad Cynnydd Maes Ffocws Hinsawdd a Natur
- Llwybr Cyflym Gwent; a
- Adroddiad Blynyddol Cynllun Llesiant Gwent 2025

Cynghorau Tref a Chymuned

Gall Cynghorau Tref a Chymuned (CTCh) helpu'r Cyngor i ddeall y materion sy'n effeithio ar y gymuned leol. Mae'r Cyngor yn parhau i ymgysylltu â Chynghorau Tref a Chymuned ar amrywiaeth o faterion gan gynnwys cyllideb y Cyngor.

Mae pedwar CTCh ym Mlaenau Gwent:

- Cyngor Tref Tredegar
- Cyngor Tref Nant-y-glo a Blaenau
- Cyngor Cymuned Abertyleri a Llanhilledd a

- Cyngor Tref Brynmawr

Yn 2024/25, parhaodd y Cyngor a'r pedwar CTCh i adeiladu ar drefniadau cysylltu presennol a gweithio mewn partneriaeth i ddatblygu Siarter Cytundeb Cyffredin wedi'i hadnewyddu. Mae'r Siarter newydd yn hyrwyddo arferion gorau ac egwyddorion a rennir fel bod yn agored, parch, gonestrwydd, a blaenoriaethu dinasyddion. Hyd yn hyn nid yw pob CTCh wedi llofnodi'r Siarter, ac mae angen sgwrs bellach i gael ei gymeradwyo'n llawn.

Cyhoeddodd y Cyngor a'r holl Gynghorau Tref a Chymuned lofnodi Cyfamod y Lluoedd Arfog, addewid o gefnogaeth gydfuddiannol rhwng cymunedau sifil lleol a chymunedau'r Lluoedd Arfog, yn ogystal â gweithio gyda'i gilydd ar ddatblygu Cyllideb, Addurniadau Nadolig ar Oleuadau Stryd, adrodd ar Ymddygiad Gwrthgymdeithasol, a chynllunio a hyrwyddo digwyddiadau llesiant.

Mae blaenraglen waith wedi'i chynllunio gyda phrosesau monitro ac adolygu wedi'u hymgorffori. Bydd y dull hwn nid yn unig yn gwella canllawiau ac ymgysylltiad â Chynghorau Tref a Chymuned yn y dyfodol ond hefyd yn caniatáu i bartneriaid sicrhau bod yr ymrwymïadau ar y cyd a amlinellir yn y Siarter yn parhau i fod yn briodol ac yn berthnasol dros amser.

Cyngor wedi'i reoli'n dda sy'n

- croesawu ei werthoedd craidd
- gwerthfawrogi llesiant a chyfraniad staff
- buddsoddi mewn staff ac yn meddu ar gynlluniau ar gyfer gweithlu'r dyfodol
- meddu ar lywodraethu da i sicrhau y gwneir penderfyniadau cadarn

Y Gweithlu

Mae'r Cyngor yn parhau i fod y cyflogwr mwyaf yn y fwrdeistref, gan gyflogi 1,728 o bobl heb gynnwys staff ysgolion neu 3,000 wrth gynnwys staff ysgolion. Mae 73% o weithlu'r Cyngor mewn rolau parhaol sy'n darparu sefydlogrwydd o fewn y sefydliad, mae hyn yn ostyngiad bach o'i gymharu â'r llynedd pan oedd y rhai mewn rolau parhaol bron yn 75%. Mae 12% o'r staff mewn swyddi tymor penodol ac 11% yn swyddi llanw. Mae mwyafrif y swyddi llanw mewn Arlwyo a Glanhau a Gwasanaethau Cymdeithasol, sy'n gyson â'r hyn y byddech chi'n ei ddisgwyl gan natur y gweithlu yn yr ardaloedd hyn. Mae swyddi gwag yn parhau'n gyson, gyda dros 90% o rolau wedi'u llenwi ym mhob cyfarwyddiaeth. Mae dros hanner y gweithlu yn parhau i fod yn 'seiliedig ar wasanaeth' gyda'r staff sy'n weddill wedi'u rhannu rhwng gweithwyr sy'n gweithio gartref ar 7%, a gweithwyr ystwyth ar 36%. Mae gan 50% o'r gweithlu fwy na 10 mlynedd o wasanaeth.

Mae gan y Cyngor lefel isel o amrywiaeth ymhlith y gweithlu, mae 65% (o'r rhai sydd wedi darparu'r wybodaeth) wedi nodi eu bod yn uniaethu fel Prydeinig, Cymreig, Seisnig, Albanaidd, Gwyddel/Gwyddeles o Ogledd Iwerddon. (Mae hyn yn adlewyrchu'r gymuned). Bydd hyrwyddo amrywiaeth yn y gweithlu yn parhau i fod yn flaenoriaeth allweddol fel rhan o Strategaeth Gweithlu'r Cyngor. Mae gan y Cyngor weithlu sy'n heneiddio lle mae 56% o'r gweithlu dros 46 oed, gyda 10% o'r gweithlu yn 29 oed ac iau.

Buddsoddi yng ngweithlu Blaenau Gwent yn y dyfodol

Mae Rhaglen Prentisiaeth a Rennir Aspire o fewn Blaenau Gwent yn brosiect strategol gyda nifer o bartneriaid, sef Parth Menter Glynebwy, Addysg, Diwydiannau a Sir Blaenau Gwent. Mae'r rhaglen wedi'i gosod i wella datblygiad sgiliau o fewn cwmnïau gweithgynhyrchu a pheirianeg i ddatblygu twf busnes; wrth fynd i'r afael â diweithdra a darparu cyfleoedd uchelgeisiol i bobl ifanc.

Prentisiaid Allanol Aspire	Prentisiaid Mewnol Aspire	Plant sy'n Derbyn Gofal Aspire
Cyfanswm Nifer y Prentisiaid 139	Cyfanswm nifer y Prentisiaid 41	Nifer yr atgyfeiriadau gan y tîm 14+ 27
Nifer y Prentisiaid sydd ar y Rhaglen ar Hyn o Bryd 41	Nifer y Prentisiaid sydd ar y rhaglen ar hyn o bryd 14	Nifer y lleoliadau gwaith/hyfforddeiaethau a hwyluswyd 18

Canran sy'n byw ym Mlaenau Gwent 47%	Canran sy'n byw ym Mlaenau Gwent 70%	Nifer y rhai sydd mewn cyflogaeth nawr 7
Canran sy'n ddynion 84%	Canran sy'n ddynion 44%	
Canran sy'n ferched 16%	Canran sy'n ferched 56%	
	Nifer y Prentisiaid sydd wedi symud i gyflogaeth 17	

Datganiad Llywodraethu Blynyddol 2023/24

Datblygir y Datganiad Llywodraethu Blynyddol (DLIB) gan ddefnyddio Fframwaith Delivering Good Governance in Local Government CIPFA/Solace. Mae Llywodraeth Cymru yn rhagweld y bydd cyrff perthnasol yn paratoi datganiad llywodraethu blynyddol ar reolaeth fewnol gan ddefnyddio Fframwaith CIPFA/Solace i gynrychioli arferion priodol orau mewn perthynas â'r datganiad ar reolaeth fewnol sy'n ei gwneud yn ofynnol i ddatganiad llywodraethu blynyddol gael ei gynhyrchu.

Fel arfer gorau mae CIPFA yn argymhell:

- dylai fersiwn ddrafft lawn o'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol gyd-fynd â'r datganiad cyfrifon; a
- dylai'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol gael ei gymeradwyo gan aelodau sy'n cyfarfod fel pwyllgor cyfan ar yr un pryd ag y caiff y datganiad cyfrifon ei gymeradwyo o dan Reoliad 10(2) yng Nghymru

Cyflwynwyd y [Datganiad](#) Llywodraethu Blynyddol terfynol 2023/24 i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ar 28 Gorffennaf 2025, ochr yn ochr â'r Datganiad o Gyfrifon 2023/24 yn unol â Chanllawiau CIPFA. Ar yr adeg hon nid oedd unrhyw welliannau i'r adroddiad. Oherwydd yr oedi wrth adrodd ar y Datganiad Llywodraethu Blynyddol ochr yn ochr â'r Datganiad o Gyfrifon, mae'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol yn cwmpasu'r flwyddyn 2023/24 ond mae'n darparu manylion hyd at fis Mehefin 2025 lle bo modd.

Mae'r datganiad wedi'i gasglu yn dilyn ymarfer casglu tystiolaeth sy'n galw ar nifer o ffynonellau gan gynnwys:

- Adroddiadau rheoleiddio mewnol ac allanol
- Adroddiad Blynyddol y Rheolwr Archwilio a Risg; a
- Datganiadau Sicrwydd Uwch Reolwyr

Cod Llywodraethu 2023/24

Mae gan yr Awdurdod God Llywodraethu ar waith ers 2010. Mae'r Cod hwn yn nodi'r Fframwaith Llywodraethu ar gyfer yr Awdurdod gan nodi ein dull a'n hymrwymiad i gyflawni a chynnal llywodraethu corfforaethol da o fewn y sefydliad. Mae llywodraethu corfforaethol da yn sicrhau bod y Cyngor yn atebol, yn dryloyw, yn effeithiol ac yn effeithlon wrth ddarparu gwasanaethau a chyflawni ein cyfrifoldebau i'n dinasyddion a'n rhanddeiliaid.

Mae'r Cod yn dangos bod gennym drefniadau llywodraethu effeithiol ar waith yn y rhan fwyaf o feysydd sy'n gwella'n barhaus, ond mae hefyd yn cydnabod bod mwy o waith i'w wneud. Caiff y cod ei adolygu'n flynyddol i sicrhau ei fod yn adlewyrchu trefniadau llywodraethu presennol yr Awdurdod. Mae'r Cod yn ffurfio'r sail y cynhyrchir y Datganiad Llywodraethu Blynyddol yn ei herbyn ac mae'n amlinellu saith egwyddor graidd sy'n helpu i gyflawni llywodraethu da. Gellir dod o hyd i'r Cod Llywodraethu diweddaraf [yma](#). Bydd Cod Llywodraethu 2024/25 yn cael ei gyflwyno i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn dilyn adrodd ar y Datganiad Llywodraethu Blynyddol 2023/24.

Asesiad Panel Cyfoedion (PAC) 2024

Ym mis Tachwedd 2024, cynhaliodd Cyngor Blaenau Gwent eu Asesiad Panel Cyfoedion cyntaf fel rhan o'r gofynion o dan Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021. Mae ystyriaeth y Ddeddf i hunanasesu effeithiol yn hanfodol i alluogi'r Cyngor i ddeall sut rydym yn perfformio a lle gallem wneud yn well, ac mae hyn yn cyd-fynd yn agos iawn â'n credoau sydd wedi bod yn sail i ddatblygiad ein systemau a'n prosesau newydd.

Archwiliodd yr Asesiad Panel Cyfoedion safbwynt y cynghorau mewn perthynas â'r tair dyletswydd perfformiad yn ogystal â:

- Perthnasoedd aelodau/swyddogion
- Cynaliadwyedd (cyllid, galw, trawsnewid)
- Ymrwymiad polisi Marmot; ac
- Y Cyfnod Darganfod (ffederasiwn)

Drwy gydol arweinyddiaeth yr Asesiad Panel Cyfoedion, ystyriwyd diwylliant a pharodrwydd i gyflawni hefyd.

Daeth y panel i'r casgliadau canlynol:

- Mae'r cyngor yn arfer ei swyddogaethau'n effeithiol o fewn y cyfyngiadau demograffig ac ariannol heriol y mae'n eu hwynebu
- Mae nifer o gryfderau megis arweinyddiaeth sefydlog, gweledigaeth hirdymor, gwell prosesau gwneud penderfyniadau strategol, a mwy o atebolrwydd
- Mae cefnogaeth eang i'r ffederasiwn arfaethedig
- Mae dealltwriaeth glir o'i rôl ac mae wedi amlinellu gweledigaeth newydd yn ei gynllun corfforaethol;
- Gall natur drawsbynciol y cynllun corfforaethol hyrwyddo perchnogaeth a rennir ledled y sefydliad, a all helpu i alinio adnoddau â blaenoriaethau allweddol;
- Mae gan fabwysiadu Egwyddorion Marmot ym Mlaenau Gwent y potensial i fod yn gam sylweddol ymlaen wrth fynd i'r afael ag amddifadedd hirsefydlog
- Mae'r gweithlu'n ased - yn ffyddlon, yn ymrwymedig, ac yn angerddol am wasanaethu'r gymuned; ac
- Mae rhaglen 'Pontio'r Bwlch' y cyngor yn amlinellu cynlluniau i fynd i'r afael â phwysau refferniw tymor canolig, gan ymgorffori holl elfennau nodweddiadol strategaeth o'r fath

Cydnabuwyd cryfderau cyffredinol fel a ganlyn:

- Prif Weithredwr dros dro deinamig sy'n cymryd rhan weithredol yn y rôl, sydd wedi gwella eglurder ac atebolrwydd strwythur arwain y cyngor
- Mae'r Prif Weithredwr dros dro ac Arweinydd y Cyngor wedi ennill ymddiriedaeth a chefnogaeth gref gan bob lefel o fewn y cyngor, gan adlewyrchu lefel uchel o hyder yn eu galluedd arwain
- Mae'r cyngor yn gweithredu o fewn sector cyhoeddus Cymru sy'n wynebu heriau cynaliadwyedd sylweddol. Mewn ymateb i'r heriau hyn, mae'r cyngor yn cychwyn ar ymyrraeth radical trwy ffederasiwn arfaethedig gyda Chyngor Torfaen
- Mae mabwysiadu Egwyddorion Marmot ym Mlaenau Gwent yn gam pwysig, gan ei fod yn cydnabod yn uniongyrchol yr heriau sylweddol y mae'r ardal yn eu hwynebu, yn enwedig o ran anghydraddoldebau iechyd a phenderfynyddion cymdeithasol iechyd
- Roedd partneriaid yn canmol y ffordd y mae'r cyngor wedi rhannu ei gynllun corfforaethol a'i flaenoriaethau, gan osod disgwyliadau clir y dylai blaenoriaethau partneriaid gyd-fynd lle bynnag y bo modd. Drwy gysoni adnoddau a blaenoriaethau â phartneriaid, mae'r cyngor yn dangos ei ymrwymiad i fynd i'r afael â materion lleol yn fwy effeithiol a gwella canlyniadau i'r gymuned
- Mae canfyddiadau'r panel yn tynnu sylw at amgylchedd gwaith a nodweddir gan broffesiynoldeb a pharch at ei gilydd. Ar y lefel strategol, mae tystiolaeth glir bod y tîm arwain yn cyd-fynd â nodau'r cyngor gan ddangos ymrwymiad cryf i gydweithio wrth gyflawni'r amcanion hyn. Mae'r cysondeb hwn rhwng arweinyddiaeth a nodau sefydliadol yn cael ei dderbyn yn gadarnhaol gan staff ac Aelodau Etholedig
- Mae strategaeth ymgysylltu a chyfranogiad y cyngor yn canolbwyntio ar allgymorth, gan ddefnyddio amrywiol ddulliau i gasglu lleisiau cymunedol amrywiol; ac
- Mae'r cyngor yn dangos ymrwymiad cryf i ddatblygu'r gweithlu, lles staff, ac ymgysylltu

Wrth ymateb i adroddiad y PAC, mae'r ddeddfwriaeth yn ei gwneud yn ofynnol i'r Cyngor ymateb i'r canlynol:

- Y graddau yr ydym yn derbyn y casgliadau yn yr adroddiad

- Y graddau y mae'r cyngor yn bwriadu dilyn unrhyw argymhellion sydd wedi'u cynnwys yn yr adroddiad; ac
- Unrhyw gamau gweithredu y mae'n bwriadu eu cymryd i gynyddu'r graddau y mae'n bodloni'r gofynion perfformiad (Cynllun Gweithredu).

Dyma'r datganiad ar gyfer "i ba raddau yr ydym yn derbyn y casgliadau yn yr adroddiad":

"Mae'r Cyngor yn derbyn yr adroddiad a'i gasgliadau. Mae'n nodi bod yr Asesiad yn broses ddefnyddiol er mwyn sbarduno gwelliant ar draws y Cyngor. Gofynnodd y Cyngor i'r Panel ystyried meysydd ychwanegol a chefnogwyd hyn a llywiodd yr argymhellion terfynol.

Ar gyfer Asesiadau yn y dyfodol, byddem yn croesawu mwy o gynnwys yn yr adroddiad terfynol ar y dystiolaeth a welwyd sydd wedi arwain at bob argymhelliad".

Dyma'r datganiad ar gyfer y "graddau y mae'r cyngor yn bwriadu dilyn unrhyw argymhellion sydd yn yr adroddiad":

"Mae'r Cyngor yn derbyn yr holl argymhellion a wnaed yn yr adroddiad PAC ac mae wedi rhoi Cynllun Gweithredu ar waith sy'n nodi sut y bydd yn bwrw ymlaen â phob argymhelliad. Dylid nodi bod yr Asesiad hwn wedi'i wneud ar adeg benodol a bod cynnydd eisoes wedi digwydd yn gyflym o amgylch rhai meysydd".

Darparwyd cyfanswm o 15 o argymhellion i'r Cyngor. Defnyddiwyd yr argymhellion i sefydlu cynllun gweithredu er mwyn ymateb yn briodol i'r canfyddiadau a'u gweithredu. Gellir dod o hyd i'r canfyddiadau a'r cynllun gweithredu [yma](#).

Arolwg Staff

Ym mis Tachwedd 2024, cynhaliodd y Cyngor arolwg staff dienw i asesu safbwyntiau gweithwyr ar weithio i'r sefydliad. Roedd yr arolwg yn ymdrin â phynciau gan gynnwys cyfrifoldebau swydd, amgylchedd gwaith, cyfathrebu, ac arferion rheoli. O'r 1,857 o aelodau staff nad ydynt yn gweithio yn yr ysgol a wahoddwyd i gymryd rhan, ymatebodd 784, gan arwain at gyfradd ymateb gyffredinol o 42%, sy'n cynrychioli gostyngiad bach o 45% yn 2019. Gofynnwyd i'r ymatebwyr nodi eu lefel o gytundeb â gwahanol ddatganiadau, gan ddewis o: cytuno'n gryf, cytuno, ddim yn cytuno nac yn anghytuno, anghytuno, neu anghytuno'n gryf. Roedd rhai o ganlyniadau'r arolwg yn cynnwys bod 75% o'r ymatebwyr yn gallu taro'r cydbwysedd cywir rhwng eu bywyd gartref a'u gwaith, tra bod 68% o'r staff yn teimlo bod ganddynt gyfleoedd i ddatblygu sgiliau newydd. Bydd canlyniadau'r arolwg yn cael eu defnyddio i yrru gwelliannau a gwneud newidiadau mewnol ar draws y sefydliad.

Cyngor Ysgogol a Hygyrch sy'n

- defnyddio ystod eang o offer i ymgysylltu â thrigolion a rhanddeiliaid
- cynnwys staff a thrigolion mewn materion sy'n effeithio arnyn nhw
- manteisio ar syniadau gan gwsmeriaid a staff
- agored ac yn onest gyda staff a thrigolion
- rhannu gwybodaeth, cyngor ac arweiniad amserol ac yn dathlu llwyddiant

Ymgysylltu a Chyfranogiad

Mae ymgysylltu, cyfranogiad, a phrofiad cwsmeriaid yn themâu hanfodol sy'n dylanwadu ar brosesau cynllunio gwasanaethau a gwneud penderfyniadau'r Cyngor. Mae'r Cyngor wedi ymrwymo i gefnogaeth gymunedol hirdymor ac yn anelu at gyflawni hyn trwy ymgysylltu cymunedol gweithredol. Mae ymgysylltu effeithiol yn hanfodol ar gyfer gweithrediad effeithlon y Cyngor, gan sicrhau bod y gwasanaethau a ddarperir yn addas ac yn diwallu anghenion defnyddwyr.

Ym mis Mehefin 2024 cymeradwywyd Strategaeth Ymgysylltu a Chyfranogiad newydd y Cyngor. Mae hon yn nodi pam mae angen i ni ymgysylltu, gyda phwy a sut y byddwn yn cyflawni hyn. Byddwn yn defnyddio'r un egwyddor ar gyfer yr elfen gyfranogiad, er y bydd hyn yn fwy penodol i fynd i'r afael â'r gofynion a nodir yn adran

4 o'r adroddiad hwn i sicrhau bod pobl leol yn gallu cymryd rhan yn y broses o wneud penderfyniadau gan y cyngor.

Er mwyn datblygu'r strategaeth cynhaliwyd ymgynghoriad cyhoeddus gyda 170 o ymatebion yn cael eu derbyn. Roedd themâu cyffredin o'r ymgysylltu yn cynnwys:

- Ymgysylltu wedi'i dargedu â phobl ifanc, pobl hŷn, y rhai sydd wedi'u hallgáu'n ddigidol a chymunedau anodd eu cyrraedd
- Darparu adborth o ymgynghoriadau a gweithgareddau ymgysylltu a gweithredu arno e.e. cyfathrebiadau 'Dywedoch chi, fe wnaethon ni...';
- Argaeledd arolygon, taflenni a dogfennau ymgynghori ar gopiâu caled lle bo modd
- Optimeiddio amseriad gweithgareddau ymgysylltu wyneb yn wyneb neu gyfarfodydd ar-lein i sicrhau y gall pobl sy'n gweithio gymryd rhan
- Sicrhau bod dull ymgysylltu cyson, hawdd ei ddeall yn cael ei ddefnyddio gan bob adran ar draws y Cyngor; a
- Gwneud defnydd o'r Hybiau Cymunedol fel cyfle i bobl gymryd rhan mewn gweithgareddau ymgysylltu

Derbyniwyd rhai sylwadau mwy negyddol hefyd ynglŷn â nifer yr arolygon a'r ymarferion ymgynghori a gynhaliwyd (blinder ymgynghori) a chanfyddiad nad yw'r Cyngor yn gwrando ar ymatebion.

Rhai themâu cyffredin ar gyfer cyfranogiad a ddaeth i'r amlwg o'r ymatebion ymgynghori i'w hystyried drwy'r Cynllun Gweithredu oedd:

- Optimeiddio amseriad cyfarfodydd pwyllgor i sicrhau y gall pobl sy'n gweithio gymryd rhan
- Darparu mwy o wybodaeth am y broses o wneud penderfyniadau a phenderfyniadau neu ganlyniadau o gyfarfodydd pwyllgorau drwy sianeli cyfathrebu
- Mwy o gyfleoedd i bobl ymgysylltu'n uniongyrchol â chynghorwyr, naill ai wyneb yn wyneb neu drwy gyfarfodydd MS Teams neu Zoom ar-lein
- Annog pobl i gymryd rhan mewn democratiaeth leol, gyda 80-90% o'r ymatebwyr eisiau gweld 'mwy' o gyfleoedd i ddarganfod sut mae'r Cyngor yn gweithio a mynychu, gwyllo, siarad neu gyflwyno cwestiynau i gyfarfodydd Pwyllgor; a
- Rhywfaint o ddiddordeb mewn dysgu mwy am rôl Cynghorydd Bwrdeistref Sirol a sut i ddod yn un yn y dyfodol

Derbyniwyd rhai sylwadau negyddol hefyd a oedd yn tystio i rai camsyniadau am rôl a chyflog Cynghorydd, y gellid mynd i'r afael â nhw drwy ymgyrch gyfathrebu barhaus wedi'i thargedu i chwalu mythau a gwybodaeth gyda'r arolwg trigolion i godi ymwybyddiaeth.

Yn 2024/25 mae'r Cyngor wedi cynnal Arolwg Staff yn llwyddiannus ar draws y Cyngor ac mae hefyd wedi hwyluso cyfranogiad trigolion lleol yn yr Arolwg Trigolion Lleol a arweinir yn genedlaethol gyda dros 1,800 o bobl yn cymryd rhan.

Rhyddid y Fwrdeistref – Steve Jones MBE Mae'r marathonwr Steve Jones MBE, OLY wedi derbyn Rhyddid y Fwrdeistref ar gyfer Bwrdeistref Sirol Blaenau Gwent am ei gyfraniad rhagorol i fyd rhedeg.

Rhoddodd y cynghorwyr yr anrhyddedd mewn cyfarfod o'r Cyngor, gyda Steve a dorrodd y record (sy'n cael ei adnabod fel 'Jonesy') yn bresennol yn fyw o'i gartref yn Colorado, Unol Daleithiau America. Daeth teulu a ffrindiau hefyd i'r achlysur nodedig.

Roedd 2024 yn nodi 40 mlynedd ers buddugoliaeth nodedig Steve Jones ym Marathon Chicago ym 1984, buddugoliaeth a swynodd y byd a chadarnhau ei le yn hanes athletau. Ar y diwrnod hwnnw ym 1984, nid yn unig croesodd Jones, o Lynebwy, y llinell derfyn yn gyntaf ond hefyd fe dorrodd record, gan ddangos cymysgedd rhyfeddol o ddyfalbarhad, penderfyniad, a grym ewyllys pur. Gosododd record byd newydd, gan gwblhau'r cwrs mewn 2 awr, 8 munud, a 5 eiliad rhyfeddol.

Mae'r mis hwn hefyd yn nodi 40 mlynedd ers i Steve gipio teitl Marathon Llundain. Mae ei restr o gyflawniadau rhedeg yn drawiadol a gellir dod o hyd iddi [yma](#).

Mae cais wedi'i wneud i osod cerflun 2.85 metr o uchder i goffáu Steve Jones yng Nghanolfan Chwaraeon Glynebwy. Mae'r prosiect yn cael ei gyflawni gan grŵp sy'n cynnwys yr Awdurdod Lleol, Ymddiriedolaeth Hamdden Aneurin, Cynghorwyr a chynrychiolydd a gododd arian ar gyfer y prosiect.

Bydd y cerflun, a fydd yn cael ei osod ar garreg galchfaen a gloddiwyd yn lleol, yn silwét a fydd yn dangos Steve Jones yn gwisgo'r rhif 10 yn torri record y byd ym 1984 wrth ennill Marathon Chicago.

Arolwg trigolion

Cynhaliwyd arolwg Gadewch i Ni Siarad: Byw ym Mlaenau Gwent ym mis Hydref/Tachwedd 2024 gan Data Cymru, cangen o Lywodraeth Cymru, ar ran awdurdod lleol Blaenau Gwent.

Roedd yr arolwg ar gyfer trigolion Blaenau Gwent i gynorthwyo'r Cyngor i ddeall yn well y canlynol:

- Beth sy'n bwysig i chi
- Eich profiad o'ch ardal leol; a
- Sut rydych chi'n gweld y Cyngor ac yn rhyngweithio ag ef

Derbyniwyd ymatebion gan 1,809 o drigolion Blaenau Gwent. Rhoddodd yr arolwg fewnwelediadau gwerthfawr i wahanol agweddau ar fyw ym Mlaenau Gwent. Roedd yr arolwg yn cwmpasu demograffeg, iechyd, boddhad â'r ardal leol, diogelwch, gwasanaethau'r cyngor, a rhyngweithio â'r cyngor.

Mae'r ymatebion bellach yn cael eu defnyddio i helpu i lunio'r ardal leol a gwasanaethau lleol.

Hyrwyddwyr aelodau

Mae nifer o Hyrwyddwyr Aelodau yn eu lle sy'n cynrychioli meysydd gwaith allweddol penodol. Y rhain yw:

- Cydraddoldeb, y Gymraeg ac Amrywiaeth
- Oed-gyfeillgar
- Arian Clyfar, Tlodi ac Anghydraddoldeb
- Lliniaru Hinsawdd
- Lluedd Arfog
- Llesiant; a
- Digidol

Rydym yn cyfathrebu'n agored ac yn onest â thrigolion ac Aelodau. Mae'r cyfathrebu hwn yn aml a thrwy amrywiaeth o gyfryngau, sydd wedi profi i fod yn hynod gynhyrchiol, gyda llawer iawn o ryngweithio ac adborth. Rydym yn dathlu ein llwyddiannau'n dda ac yn agored ac yn onest mewn meysydd lle nad yw ein cynlluniau wedi'u cyflawni, fel y bwriadwyd.

Cyngor sy'n graff o ran materion ariannol, sy'n

- meddu ar ddulliau llywodraethu ariannol cadarn
- rheoli adnoddau'n llwyddiannus ac yn ceisio gwerth am arian
- cynhyrchu incwm lle bo hynny'n briodol
- hyrwyddo mewnfuddsoddi i'r eithaf
- buddsoddi mewn gwasanaethau ataliol

Cynhaliodd Archwilio Cymru adolygiad o Gynaliadwyedd Ariannol y Cyngor yn [2023/24](#) a chanfu 'fod gan y Cyngor drefniadau priodol ar waith i gefnogi ei gynaliadwyedd ariannol, ond dim ond os yw'n gweithio'n gyflym i nodi, cymeradwyo a gweithredu arbedion digonol i leihau ei fwlch ariannu tymor canolig mewn ffordd gynaliadwy y bydd y rhain yn effeithiol'.

Mewn ymateb, ymatebodd y Cyngor i'r ddau argymhelliad a nodwyd gan Archwilio Cymru. Mae hyn wedi cynnwys y rhaglen Pontio'r Bwlch sy'n parhau i fod yn ddull strategol y Cyngor o gyflawni effeithlonrwydd ariannol a gwella sefydlogrwydd ariannol wrth osod cyllideb gytbwys. Mae'r Adolygiadau Busnes Strategol wedi'u strwythuro o amgylch y themâu canlynol:

- Cynhyrchu Incwm
- Optimeiddio Asedau; a
- Cydweithio ac ailgynllunio gwasanaethau

Adroddir ar gynnydd prosiectau Pontio'r Bwlch i aelodau bob chwarter. Mae'r Cyngor hefyd wedi cytuno i archwilio cydweithio agosach â Chyngor Bwrdeistref Sirol Torfaen, a rhagwelir y bydd hyn yn arwain at wasanaethau mwy gwydn ac effeithlonrwydd cost posibl. Bydd gweithredu cyfleoedd a nodwyd yn sail i Raglen Drawsnewid y cytunwyd arni dros y 3 blynedd nesaf.

Ymgysylltu â'r Gyllideb

Cytunwyd ar Gyllideb 2025/26 gan y Cyngor ddechrau 2025, gyda chefnogaeth rhaglen ymgysylltu a weithredwyd yn gynnar yn dilyn cyhoeddiad y Setliad Llywodraeth Leol ganol mis Rhagfyr 2024 gan Lywodraeth Cymru. Oherwydd yr amserlenni tynn yn dilyn y cyhoeddiad, cytunwyd y byddai'r dull ar gyfer 2025/26 yn arolwg cyllideb, gyda chefnogaeth hyrwyddo cyfryngau cymdeithasol, a phrosesau i gefnogi pobl sy'n cymryd rhan yn ein hybiau cymunedol. Bwriad hyn i gyd oedd cael pobl i gymryd rhan a rhannu eu barn ar flaenoriaethu gwasanaethau'r cyngor a gosod y dreth gyngor.

Cymerodd cyfanswm o 817 o ymatebwyr ran yn yr arolwg, sy'n cyfateb i ychydig dros 1% o boblogaeth yr ardal. Mae'r gyfradd ymateb hon ychydig yn uwch na'r llynedd pan dderbyniwyd 680 o ymatebion. Mae hyn yn fras yn unol â'r cyfraddau ymateb disgwylidig ar gyfer prosesau ymgysylltu â'r gyllideb o flynyddoedd blaenorol a dyma'r ail gyfradd ymateb uchaf ar gyfer ymgysylltu â'r gyllideb a gynhaliwyd gan y Cyngor.

Cyflwynwyd yr adborth o'r ymgynghoriad cyllideb i'r Cyngor a chafodd ei ystyried fel rhan o'r broses o osod y gyllideb ar gyfer y flwyddyn.

Cyngor sy'n ddigidol, sy'n cael ei arwain gan ddata, ac sy'n/sydd

- defnyddio data i ragweld anghenion
- creu proffiliau digidol i ddeall siwrneai cwsmeriaid yn well
- bob amser ymlaen - galluogi trigolion i gael mynediad at ystod eang o wasanaethau digidol
- cynnwys trigolion drwy gynhwysiant digidol a llwyfannau digidol

Strategaeth Gwasanaethau Cwsmeriaid

Ar ôl ailasesu ein model cyflawni Gwasanaethau Cwsmeriaid, lansiodd y Cyngor [Strategaeth](#) Gwasanaethau Cwsmeriaid newydd y llynedd i ganolbwyntio ar ddarparu profiadau cadarnhaol i gwsmeriaid, cefnogi staff i ddatrys ymholiadau cwsmeriaid ar y cyswllt cyntaf a defnyddio technoleg yn effeithiol.

Mae'r Cyngor yn parhau i weithredu'r strategaeth ar gyfer 2024/2025 trwy amrywiaeth o raglenni sy'n cynnwys hyfforddiant ar gyfer rolau sy'n wynebu cwsmeriaid yn ein Canolfan Gyswllt, hybiau cymunedol, a gwasanaeth budd-daliadau gan gyfarparu'r holl staff corfforaethol sy'n ymwneud â chwsmeriaid â sgiliau craidd gwasanaeth cwsmeriaid.

Er mwyn profi'r meini prawf a chasglu mewnwelediadau i'n [Safonau](#) Gwasanaethau Cwsmeriaid a'n [Siarter](#) Gwasanaethau Cwsmeriaid a lansiwyd ochr yn ochr â'r strategaeth, cynhaliwyd cynllun peilot, a chyflwynwyd arolygon i ddeall adborth cwsmeriaid a helpu i wella'r ddarpariaeth gwasanaeth. Fodd bynnag, mae ymgysylltu wedi profi'n heriol, gyda dim ond tua 9% o'r arolygon a gyhoeddwyd gan y Ganolfan Gyswllt yn cael eu dychwelyd, a thua 13% o'r arolygon a gyhoeddwyd gan hybiau yn cael eu cwblhau wyneb yn wyneb.

Y flwyddyn nesaf, byddwn yn adolygu effaith y strategaeth ar ddarparu gwasanaethau a phrofiad cwsmeriaid, yn ymestyn hyfforddiant ar draws y sefydliad, ac yn defnyddio canfyddiadau'r cynllun peilot i wella ein siarter a'n safonau. Rydym hefyd wedi newid y model arolwg cwsmeriaid ar gyfer 2025/26, felly mae bellach yn rhan o'n platfform teleffoni canolfan gyswllt newydd.

Strategaeth Trawsnewid Digidol

Mae'r ffordd y mae'r cyhoedd yn cael mynediad at wasanaethau'r Cyngor wedi newid gyda mwy o wasanaethau'n cael eu darparu ar-lein; er mwyn helpu i ddiwallu anghenion y gymuned a helpu i ddarparu ein gwasanaethau'n fwy effeithlon, lansiodd y Cyngor Strategaeth Trawsnewid Digidol yn 2023/2024. Mae'r strategaeth yn ei blwyddyn gyntaf o weithredu ac mae'n un o set o raglenni digidol/TGCh strategol a gynlluniwyd i sicrhau cynaliadwyedd yn y dyfodol ar draws y gymuned a chyflawni canlyniadau gwell i'n cwsmeriaid, busnesau a dysgwyr.

Yn 2024/2025 bu ystod o raglenni gwaith i gefnogi cyflawniad y strategaeth. Mae hyn yn cynnwys:

- Defnyddio technoleg awtomeiddio i wella prosesau mewnol
- Adolygu ein gwefannau gan gynnwys cynnwys a strwythur; a
- Newid o Deleffoni i offer cyfathrebu digidol

Mae [Strategaeth](#) Trawsnewid Digidol newydd wedi'i datblygu ar gyfer ysgolion, sy'n amlinellu elfennau allweddol sy'n gysylltiedig â thaith y dysgwr digidol. Mae'r strategaeth hon yn cyd-fynd â Strategaeth Trawsnewid Digidol y Cyngor 2023/27.

Mae canran uchel o'r rhai sy'n ymweld â'r Hybiau Cymunedol yn nodi nad ydynt yn gallu hunanwasanaethu. Dull dewisol y Cyngor o ddarparu gwasanaethau yw trwy ddulliau digidol ond nid yw nifer uchel o bobl Blaenau Gwent yn gallu defnyddio'r dechnoleg ddigidol.

Gwelsom fod:

- 56% o gwsmeriaid wedi hunanwasanaethu'n ddigidol wrth gwblhau ceisiadau gwasanaeth; a
- cafodd 44% o gwsmeriaid eu cefnogi gan y Ganolfan Gyswllt neu'r Ganolfan Gymunedol

Yn 2024/25 bu mwy o ymdrech i gefnogi trigolion sydd wedi'u hallgáu'n ddigidol. Penodwyd Swyddog Allgáu Digidol i gynorthwyo trigolion yn y gymuned i fynd ar-lein, gwella eu sgiliau digidol a chefnogi'r gymuned i hunanwasanaethu.

Ar hyn o bryd mae rôl y Swyddog Allgáu Digidol yn cael ei hariannu drwy gyllid y Gronfa Ffyniant Gyffredin. Cadarnhawyd cyllid ar gyfer 2025/26, gan alluogi integreiddio parhaus y prosiect allgáu digidol o fewn model y ganolfan a chefnogaeth barhaus i Rwydwaith Allgáu Digidol Gwent. Fodd bynnag, gan nad yw cyllid wedi'i ddyrannu eto y tu hwnt i'r cyfnod hwn, mae posibilrwydd na fydd y prosiect yn parhau yn y dyfodol. Bydd rôl cefnogi trigolion o fewn y gofod Digidol yn cael ei chyflawni fel rhan o ddull y Ganolfan Gymunedol a bydd yn agwedd gynaliadwy o hyn wrth symud ymlaen.

Mae Rhwydwaith Allgáu Digidol Gwent hefyd wedi'i sefydlu gan y Cyngor i ymgysylltu â phartneriaid y trydydd sector i drafod yr hyn y mae sefydliadau'n ei wneud yn ddigidol ar hyn o bryd a pha gynlluniau digidol sydd gan sefydliadau ar gyfer y dyfodol sy'n galluogi cydweithio yn y maes hwn.

Digidol

Mae Cyngor Blaenau Gwent, Torfaen, Sir Fynwy a Chasnewydd yn bartneriaid yn y Gwasanaeth Adnoddau a Rennir (SRS) sydd wedi cyflenwi gwasanaethau technoleg yn llwyddiannus i'r Cyngor hwn ers 2016.

Er mwyn cefnogi cydweithio ac alinio gwasanaethau, mae cynlluniau'n cael eu rhoi ar waith i greu gwasanaeth Digidol, Data a Thechnoleg (Ddat) unedig gyda'r nod o wella darpariaeth gwasanaethau cyhoeddus ar draws sawl awdurdod lleol. Fel rhan o'r broses hon, bydd timau digidol ar draws Blaenau Gwent, Torfaen, Sir Fynwy a Chasnewydd yn trosglwyddo i'r SRS. Mae'r manteision disgwylidig yn cynnwys:

- Gwydnwch ar gyfer datblygu a darparu gwasanaethau
- Mwy o fomentwm i gyflawni uchelgeisiau digidol sefydliadol
- Gwneud y gorau o sgiliau a chapasiti ac osgoi dyblygu
- Cyfleoedd datblygu ehangach i staff; a
- Gwasanaethau llunio dylunio sy'n canolbwyntio ar y defnyddiwr

Mae'r SRS yn ceisio creu gwasanaeth cyhoeddus digidol modern a bywiog a fydd yn newid y ffordd rydym yn gwasanaethu ein dinasyddion a'n rhanddeiliaid.

Swyddfa Dadansoddi Data Cymru'n Un

Bydd Swyddfa Dadansoddi Data Cymru'n Un (OODA) yn fenter arloesol, gan rymuso cymunedau o bob math i lunio eu dyfodol eu hunain, yn unol â Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 ac egwyddorion Marmot. Byddwn yn harneisio grym data, nid fel offeryn rheoli o'r brig i lawr, ond fel catalydd ar gyfer gweithredu a gwneud penderfyniadau dan arweiniad y gymuned sy'n hyrwyddo lles teg a chynaliadwy ar gyfer cenedlaethau'r presennol a'r dyfodol. Rydym yn rhagweld rhanbarth lle mae data yn hygyrch, yn ddealladwy, ac yn cael ei ddefnyddio'n foesebol i fynd i'r afael ag anghydraddoldebau a chreu cymdeithas decach i bawb.

Bydd yr OODA yn cyflawni mentrau fel y Dull Ar y Cyd ar gyfer Llesiant Cymunedol, a elwir yn fenter JACOB. Bydd yr OODA wedi'i seilio ar egwyddorion gwaith Swyddfa Dadansoddi Data Nesta i drawsnewid sut rydym yn darparu gwasanaethau cyhoeddus. Bydd y swyddogaeth hon yn canolbwyntio ar wella gwasanaethau rheng flaen, cynhyrchu mewnwelediadau ymarferol o ddata, meithrin cydweithio ar draws asiantaethau, a datblygu atebion arloesol i fynd i'r afael â heriau cymhleth. Manteision y dull hwn fydd:

- Canlyniadau gwasanaeth gwell i ddinasyddion trwy gynllunio a darparu gwasanaethau sy'n seiliedig ar ddata
- Effeithlonrwydd cynyddol, prosesau wedi'u hoptimeiddio a llai o ddyblygu
- Dyraniad adnoddau gwell yn arwain at arbedion cost
- Gwneud Penderfyniadau Strategol Gwell
- Llai o anghydraddoldebau drwy dargedu adnoddau ac ymyriadau i fynd i'r afael ag anghydraddoldebau

